

Ime Crne Gore.

Priopćuje Dr. A. Messner.

Neki naši geografi izvode ime Crne Gore od guste šume, koja da je kao crni pokrivač pokrivala cijeli taj kraj. — P. Šobajić, u svojoj knjizi »Cetinje i Crna Gora« (izdanje prof. društva u Beogradu) o imenu Crne Gore veli ovako: »Prvi pomen o imenu Crne Gore ima iz prve polovine XIV. veka, iz doba kralja Milutina. To je ime nosio jedan predeo u gornjoj Zeti, koji je zahvatao po svoj prilici sadašnju Riječku Nahiju oko varošice Rijeke Crnojevića, a ime mu je došlo vrlo verovatno po gustoj gori, kojim je nekad taj kraj bio pokriven«.

U »Glasniku geografskog društva« u Beogradu za g. 1928. piše opet o imenu Crne Gore Svetozar Tomić, da se »Crnom Gorom najpre zvala samo crnogorska površ, koja zahvata središte stare Crne Gore: kraj između Boke, Crničke, Riječke i Lješanske Nahije, izvorišta reke Zete i Hercegovine. Taj je kraj prozvat Crna Gora po mnogoj četinarskoj (krstatoj) i bukovoj šumi, koja je celu oblast pokrivala kao kakav crni pokrivač; taj je kraj izgledao crn stanovništvu primorja, ravne Zete i Rijeke prema većitom zelenilu njihovih niskih krajeva«...

Ime je Crne Gore osobito važno za razumijevanje naših zemalja u prošlosti, pak doista iznenađuje, kako ga lako i onako od oka tumače neki geografi. Zaista ime je Crne Gore poteklo od dubljeg stvarnog i vremenskog značenja, nego je gusta šuma ili — kako bi g. Š. htio — »gusta gora«. (Gusta se gora ne govori nego gusta šuma!) Ime je Crne Gore u vezi s dolaskom Hrvata na jug Evrope i s organizacijom prvih njihovih političkih oblasti. To je zajamčeno u svjetskoj i domaćoj povijesti. Današnja je Crna Gora bila u početku Crvena Hrvatska, Croatia Rubea, koja je bila južna oblast najstarije hrvatske države, pak je u njoj nastavao dio hrvatskog naroda.

Prošle je godine izišla rasprava Vj. Klaića u »Kolu Matice Hrvatske« za g. 1927. pod naslovom: »Crvena Hrvatska i Crvena Rusija«, u kojoj naš historik izlaže nesamo domaće nego i strane historike, koji raspravljaju o tom predmetu. Klaić isprva navodi historike, koji spominju kao prvotno ime današnje Crne Gore — Crvenu Hrvatsku, te tu zemlju i ne nazivlju drugim imenom nego »Croatia Rubea« ili »Croazia Rossa«. Potom spominje jezikoslovce, koji jezikoslovno tumače postanje imena Crne Gore. Predug bi bio ovaj referat, kad bi ih sve i njihove potpune izvode citirali, zato ćemo spomenuti samo njihova imena i djela, kako ih — dakako opširno — navodi Klaić. — Prvi je Andrija Dandolo iz polovice XIV. vijeka; zatim benediktinski opat Mavro Orbini, koji je na Mljetu pisao djelo »Il regno de gli Slavi« i štampao ga 1601. g. u Pesaru; poslije njega Giacomo di Pietro Luccari (1551.—1615.), hrvatski Jakov Lukarević, dubrovački vlastelin te Junius Resti ili Gjon Rastić (1671.—1735.), koji je pisao »Chroniche di Ragusa« za g. 551.—1451. Svi ovi redom u pomenutim svojim djelima navode s Popom Dukljaninom razdiobu Primorske Hrvatske na Bijelu Hrvatsku (Crotia Alba) i Crvenu Hrvatsku (Croatia Rubea) naglasujući da je potonja sezala od Duvanjskog polja na jug do Drača.

Od novih ćemo po Klaiću navesti Konstantina Jirečeka i njegovu studiju »Die Handelsstrassen und Bergwerke von Serbien und Bosnien

während des Mittelalters, Prag 1879.« Njegove ću riječi o imenu citirati! On piše na strani 77. ovo: »Crmnica (Cermnica, von čr̃mьnъ, altslavisch rot) Črmnica in späteren serbischen Urkunden ist eine heute noch wohlbekante Landschaft an einem gleichnamigen Flüsschen zwischen dem Nordende des Sees von Scutari und dem Küstengebirge«.

Za postanje imena Crne Gore navodi još i Klaić iz naučne radnje Armina Pavića ovo: »A. Pavić u svojoj studiji »Cara Konstantina VII. Porfirogeneta de administrando imperio glave 29.—36.« (Zagreb 1906.) piše: »Današnja Crna Gora... još se 15. vijeka zvala Črmna i Crmna Gora, a to je od adjektiva čr̃mьnъ, koji je oblik stariji od čr̃vєnъ. Od crmna postala je crna kao od Crmnicā (kraj u Crnoj gori) Crnica.« Pavić još dodaje: »... u gornjoj Dalmaciji, nekad Crvenoj Hrvatskoj, danas u Crnoj gori, ima još i danas »Crveni brijeg«, brdo između Crmnice i Paštrovića!« — Prof. Pavić nastavlja i dalje o tom predmetu: »Još u 15. i 16. vijeku dva Srbina Crnu goru više Željigova i Skoplja pišu Črmna — Crmna gora, a to je = Crvena gora. Tako kaže Daničić, koji ona dva pisca cituje u akad. rječniku s. v. Crna gora, pak još dodaje, da se ona Crna gora »može biti prije doista zvala tako« t. j. Crmna = crvena gora! Da li se nije i Dukljanska arhontija, danas Crna gora, u kojoj je nekoč bila Croatia rubea, iznajprije zvala Crmna gora?«

Klaić navodi u svojoj pomenutoj raspravi također studiju M. Šufflaya, koji se u posljednje doba bavio Crvenom Hrvatskom te u »Obzoru« od 25. V. 1925. g. objelodanio raspravicu: »Zagonetka popa Dukljanina. Crvena i Bijela Hrvatska.« I on konstatira, da je nekad na jugu Crne gore postojala župa Črmnicā ili Crmnicā, ali dodaje, da je u njezinom susjedstvu bila još druga župa Kučevō oko Budve (Budua cum Cuceva, Cucceni in Budua), kojoj je kao i plemenu Kući korijenom arbanska riječ kuć, što znači »crven«. Na to zaključuje — Šufflay — ovako: »Da li je snena slika o Crvenoj Hrvatskoj imala utjecaja na postanak imena drevne župe Crmnice i susjednoga Kučeva, a posredno i na postanak plemenskoga imena Kući, ili su pak imena spomenutih župa služila kao podražaj za izronjenje drevnih uspomena iz pradomovine, to nije lasno odlučiti.«*)

U glavnom se dakle pitanju svi slažu, da je ime Crne Gore postalo od Crmne t. j. Crvene Gore i da to ime Crmna — Crvena — Crna ima mnogo dublje značenje nego su »guste gore, kojim je nekad taj kraj bio pokriven«...

Zusammenfassung. Einige Geographen in Jugoslavien leiten den Namen »Crna Gora« von den ehemaligen ausgedehnten und dichten Waldbeständen ab — welche der Landschaft ein dunkles Gepräge aufdrückten; derart dass das ganze Landgebiet aus der Fernsicht sich im schwarzen Kolorit darstellte.

Derartige Erläuterungen enthalten auch einige geographische Revuen, welche die erwähnten Geographen herausgeben.

Diese Auslegung verrät, dass sie kurzerhand ersonnen und gerade zu naiv ist — weil sie nicht Bedacht auf eine andere gründliche Erklärung nimmt, welche einige Geschichtsgelehrte vertreten u. zw. im Zusammenhange mit der ältesten Geschichte des Territoriums der gegenwärtige Crna Gora, als nämlich die Kroaten im VII. Jahrhundert ihre gegenwärtige Heimat besiedelten.

*) Šufflay raspreda to pitanje ponovo u 1. broju »Hrvatske Revije« od ove godine.

Das Territorium der gegenwärtigen Crna Gora war nämlich in jener Zeit »Crvena Hrvatska« — »Croatia Rubea«, das südlichste Gebiet des kroatischen Staates, welches die Kroaten ursprünglich besiedelten.

Das Andenken an »Croatia Rubea« verblieb dauernd in dem Namen Crna Gora.

Kroatische (als Pavić, Šufflay u. and.) und fremde (wie Jireček) Gelehrte haben erwiesen, dass der gegenwärtige Name Crna Gora von čr m n a oder cr m n a, dieses aber vom Beiwort (Adjektiv) čr ѣ m ѣ n ѣ abgeleitet, welches älter als die Form čr ѣ v e n ѣ ist und beide bedeuten »crven« — rot.

Diesem nach leiten sie ab, dass Crna Gora in althistorischer Zeit C r m n a (d. h. crvena — rot) Gora benannt wurde, wovon das Eufonium »Crna« entstanden ist.

Im Vorjahre ist im »Kolo Matice Hrvatske« von Dr. Vjekoslav Klaić eine Abhandlung erschienen unter dem Titel: »Crvena Hrvatska« i »Crvena Rusija«, in welcher der anerkannte kroatische Historiker nicht nur heimische sondern auch fremdländische Historiker anführt, welche diese These traitierten und den Namen Crna Gora von C r m n a Gora d. h. C r v e n a G o r a ableiteten, was deutlich auf die »Crvena Hrvatska« erinnert.

Jedenfalls ist es bezeichnend, dass der eingangs erwähnte Kreis der Geographen in Jugoslavien über die letzterwähnten Erklärungen und Ausführungen schweigend hinweg geht, als ob diese überhaupt nicht bestünden.

M. S.